

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., váczi körút 3.

hová minden küldemény int-zendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—
Félévre „ 3.50
Negyedévre „ 1.75
Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalomjegyzék: A szervezés és a rabbiképesítés. Irta: Dr. Löw Immanuel, szegedi főrabbi. — Az új miniszteri rendelet és a szegedi eset. — Az orthodox felirat. — Iskolai értesítők. (V). — A zsidó tanulók a középiskolákban. Statisztikai táblázat (IV). Közli: Dr. Mahler Miksa, a vágujhelyi izr. realiskola igazgatója. — Új kereskedelmi polgárgy. iskola. Nagyvárad levél, Gabel Jakab, iskolaigazgatótól. — Előkelően! eredeti beszély (5. folytatás.) Irta Viola Miksa. — Szellemzsidók a rabbinirodalomból. (88. sorozat.) Talmudistától. — Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hírek. — Nyílt kérdés. (Beküldetett). — Szerkesztői üzenetek. — Szefforisz és Róma, Philipson regénye. (17. folytatás.) — Hirdetések.

A szervezés és a rabbiképesítés.

Az országos szervezet által megoldandó kérdések között van a rabbiképesítés kérdése is, és e kérdésnek megoldása sokkal sürgősebb és sokkal égetőbb, mint a nagyközönség, mely e kérdéssel eddig foglalkozott, talán hiszi.

Hogy is állunk ez idő szerint a rabbiképesítéssel?

Kétféle uton szerzik jelenleg a rabbiképesítést: egyik a háttörők hagyományos útja, a másik a rabbiképzők oklevele. Mindkettő, de különösen az első mellett mondhatlanul sok visszaélés fejlődött ki. E visszaélések között legkirívóbb az, hogy a hagyományos eljárás szerint nem valamely rabbiszék (Beszdin), hanem egyes rabbik képesítettek, anélkül, hogy a képesítés megadásáért bárkinek felelősek volnának. Nem mondom, — pedig joggal mondhatnám, — hogy még a megvesztegetés lehetősége sincs kizárva, de az már köztudomásúlag elismert tény, hogy rokoni összeköttetés, vagy a nagyon kifejlődött zsidó könyörületesség igen sok esetben egyetlen indoka annak, hogy valaki egyes rabbiktól képesítést nyer, a nélkül, hogy erre tudományos képzettsége őt méltóvá tette volna. Egyes emberre ily ügyet egyáltalában nem czélszerű bizni, nem különösen a mai világban, amidőn a képesítést nem mint azelőtt, az országos nevű, hivatalukban megöregedett tekintélyes rabbik adják, hanem boldog, boldogtalan, akihez a pályatévészett vagy pályájára meg nem érett fiatal ember jónak látja fordulni. Végső oka e visszaéléseknek az, hogy a községek azelőtt vallásos komolysággal azon voltak, hogy csakugyan képes és

hivatott egyéneket alkalmazzanak rabbikul, míg manapság, csökkenvén a közönségnek a lelkiismeretsége, valamely böbeszédű, csinos megjelenésű, vagy jó modoru embert, ki szónoki föllépésével, vagy előkelő protektio útján a szavazatokat meg tudta nyerni, nem szívesen szalasztaná el, csak azért, mert ő kellőleg késztetve nincsen, és azért akárkitől eredő héberírást, melynek tartalmát sz intézők közül amugy se igen érti egy se, mutat föl az illető, megválasztatik és kineveti azokat, kik fáradságos munkával iparkodnak a képesítést maguknak megszerezni. Hát még ha az illetőnek valamikor elég pénze volt arra, hogy szerény kis tudományocskájáért, melylyel valamely philosophiai facultásnak valami héber tárgyú és a maga értéktelenségében ott föl nem ismert dissertatiót nyújtott be, magának a bölcsészettudori ezimet meg tudta szerezni. Hogy merne a doktor urtól a kisvárosi előjáró még kellő háttörőt követelni, mikor nálunk a közönség körülbelül azt hiszi, hogy aki a philosophiai doktoratus zsidó theologusokra nézve gyermekes divatiának hódolt, már eo ipso rabbinak is van képesítve. Volt is ebben valami, amikor a zsidó tudományokban fölnevelkedett fiatal ember ugy mellesleg diligentiából megszerezte a tudori oklevelet, de manapság fordítva áll a dolog: a doktoratus megszerzése a főgond, a zsidó tudományok elsajátítása pedig csak olyan valami mellékes ügy. Pedig nekünk nem declamáló philosophiai doktorok, hanem tanuló és buvárkodó rabbik kellene. A községeknek kellene arról a frivolitásról ismét letenni, amelylyel a rabbiképesítés megítélésében eljárni szoktak. Bezzeg másképp volt az, amidőn még nem ugy

próbálták a papot, mint a kántort próbaének-léssel és próbafőlépéssel, hanem csak úgy eresztették a szószékre, ha vagy előkelő tudós rabbik képesítették, vagy előbb a község által bizalmi férfiakul kijelölt bizalmi tekintélyek elmondották róla véleményüket.

Valósággal komikus hogy minő kéber irásokkal tekintik ma néhutt az embert a rabbiságra képesítettnek és e tekintetben a rabbiképzőből kikerültek magasabb nivón állanak, — mert oklevelük van — mint a jesivák tan-szabadságában nevelkedett költöző madarak. A jesivák intézménye, kétségtelen jogosult formája a rabbinevelésnek. Történelmi fejlődés szerint minálunk ezek képezik a zsidó tudomány közlésének egyetlen formáját és könnyelműség volna a jesivákat megtámadni, vagy beszüntetni akarni, de tagadhatatlan, hogy miután a jesivák czélja a talmudbeli tudományoknak terjesztése, nem pedig egyenesen képzés, azért ez utóbbi-nak szolgálatában, berendezésében bizonyos változtatásokat kell tenni, amivel állítólag már a pozsonyi urak is foglalkoznak, és különösen a rabbiképesítés dolgában a jesivák neveltjeire nézve is jobb rendet kell létrehozni.

Kivánatos t. i., hogy a jesivákat végzetek nem egyes rabbiktól, hanem mindig valamely rabbiszéktől nyerjenek képesítést és hogy e czélból a jesiva élén álló rabbin kívül még 2 rabbiból álló vizsgáló rabbiszék oklevele alapján ösmertessék el az illető képesített rabbinak. Szükséges továbbá, hogy a képesítendő rabbik akár valamely rabbiképzőből, akár valamely jesivából kerültek ki, maguknak a kellő jártas-ságot megszerezzék, mielőtt hivatalba lépnének; mert e tekintetben igen sok a fiatal rabbik ellen a jogosult panasz. Szükséges végül, hogy a képesített rabbik oklevelei valamely országos forumnál nyilvántartassanak és hogy a héber oklevelek, melyeknek nyelvét sok helyütt sem nem értik és a melyeknek aláírásait és pecsét-jeit a hitközségek ellen nem őrizhetik, országos központi hatóság által az állam nyelvén fogalmazott záradékkal elláttassanak és ellenjegyez-tessenek, hogy ez uton nekik a kellő hitelesség megadassék.

A rabbiképesítés ügyében még egyre kell a figyelemnek kiterjednie, arra t. i., hogy azon minimalis világi tudomány, amelyet az anyakönyvi rendelet jelenleg megkövetel és amely jövőben sem nélkülözhető, és lejjebb nem szállítható, már a képesítést megelőzőleg legyen a vizsgálattal megbízott rabbiszék előtt igazolándó, úgy, hogy csak ennek alapján legyen az illető a vizsgálatra bocsájtható, önként értetőd-ven, hogy az országos szervezet megállapításá-val a világi qualificatio igazolása is, nem mint jelenleg a közigazgatási hatóságok illetékességé-

hez, hanem a felekezeti hatóságok jogköréhez fog tartozni.

A rabbiképesítés oly nagy horderejű, a felekezetnek beléletére és méltó képviselőjére oly lényeges befolyással bíró ügy, hogy az országos szervezetet csupán ezen egy ügynek sikeres és végleges megoldására is érdemes volna föl-állítani még akkor is, ha a hozzá hasonló többi felekezeti közügy a szervezést ép oly sürgősen nem követelné.

Lőw Immánuel.

Az új miniszteri rendelet és a szegedi eset.

Orthodox atyánkfiait egy kis tévedés felől akarjuk itt felvilágosítani. A szegedi esetet ugyanis (azt t. i., hogy a szegedi rendőrség a mult héten feloszlatta az ottani orthodox hitközséget és a hitkézsegi elnöktől a pecsétet el-szedte), az új rendelettel hozzák összefüggésbe. Lássátok, bizonyítgatják a vezérek: alig néhány hete, hogy a rendelet megjelent, és már is rendőrileg oszlatgatják fel a fennálló orthodox köz-ségeket. Igazunk van tehát, hogy az új rendelet az orthodoxia ellen lett kovácsolva és nekünk mindent el kell követnünk hatályon kívül való helyzetése érdekében.

Tévedés, roppant tévedés.

A miniszter egy sürgönye tudvalevő a szegedi rendőrség tényét semmisnek mondotta ki, és az orthodox hitközséget tovább is tennálló-nak deklaráta. Az orthodoxok ezt kizárólag az új miniszteri rendeletnek köszönhetik.

Ime a miniszteri sürgönynek szószerinti szövege:

„31,021. szám.

Szeged szab. kir. város polgármesterének!

Az ottani orthodox izraelita hitközség táv-irati kérelme folytán felhivom polgármester urat, hogy a sakter működését a folyó évi 1191. eln. szám alatt kiadott körrendeletem 3. §. a) pontja első bekezdésének befejező részé-hez képest továbbra is hagyja érintetlenül.

Budapest, 1888. aug. hó 3.

A miniszter helyett

BERZEVICZY s. k.,
államtitkár.

A paragrafus, melyre a sürgöny utal, így hangzik:

a) Az anyahitközség székhelyén fennálló, de külön anyakönyvelési joggal nem bíró hitközségek, melyek immár imaházi egyesületekké válnak, nem csorbíthatják sem az anyahitközség jövedelmét, sem pedig az anyahitközség adminisztrációjának, sem az anyakönyvvezető rabbiságnak egységét; viszont azonban az ilyen imaházi egyesületté vált hitközségnek külön fennálló intézményei az anyahitközség pénztárából tovább is eltartandók.

Hogy áll már most a dolog?

Igy.

A szegedi orth. hitközség alapszabályaiban egy pont fordul elő, mely kimondja, hogy a község csak úgy állhat fenn, ha 16 választmányi tagja van. Minthogy azonban a község az utolsó években annyira leolvadt, hogy összes tagjainak száma nem több 12-nél, a közigazgatási bizottság a községet feloszlottnak nyilvánította és ezt az ítéletet hajtotta volna végre a szegedi rendőrség. A községet nem is menthette volna meg semmi sem. Az orthodoxok szerencséjére azonban létezik egy új miniszteri rendelet, mely az orth. hitközség fennállását biztosítja és kizárólagosan ennek köszönheti, hogy újból életbehivatott.

A rendeletnek idézett paragraphusa mentette meg a szepesváraljai orthodox hitközséget is, melynek zsinagógáját a hatóság a múlt héten bezárta. De a miniszter a nevezett paragraphusra hivatkozva, sürgönyileg intézkedett, hogy a templomot adják vissza rögtön az orthodoxoknak.

Az új rendelet tehát az orthodoxok hatalmas védelmezőjének bizonyult.

Nagyon is nem áll tehát, amit az orthodox vezérek hirdetnek.

Az orthodox felirat.

Tanulságos olvasmányt ajánlunk az orthodoxiának, melynek tanulságos volta mellett azon megbecsülhetetlen előnye van, hogy az igazhivőség és egyedül izgató orthodoxiának hivatalos bélyege van rajta és azért föltétlenül érdemes arra, hogy minden igazhívő és békét nem kereső orthodox szív épüljön rajta és tanuljon belőle.

A ki a magyarországi zsidók szervezésének kérdésével komolyan foglalkozik, hálával tartozik a szántói rabbinak azért, hogy az általa szerkesztett e föliratot közzé engedte tenni, az »Egyenlőség« utolsó számában; mert nem képzelhető élesebb, ellenállhatatlanabb argumentáció a szervezet szüksége mellett, mint ép ezen felirat fejtegetései és okoskodásai.

Az orthodoxia intéző férfiai szólaltak meg e feliratban, nem Reich Ignác, akit a vezérférjak méltán tettek skátba; mert az ő napja leáldozott abban a pillanatban, amidőn köztudomású lett, hogy a legújabb miniszteri rendeletről, amely ellen most subscriptiókat s, mint hírlik, könyöradományokat is gyűjt, ő csak akkor szerzett tudomást, amidőn az a Pester Lloydban megjelent. Ez a kultuszminiszteriumban állítólag mindenható és bennfentes Reichra nézve föler egy Königrätzzel és azért ő róla, bár nem halt meg, nyugodtan meg lehetne írni a necrologot, ha hogy ennek számára akár az orthodox, akár a kongressusi táborban a szükséges néhány szemernyi részvétet és „sévach“-t meg lehetne szerezni.

Sokkal szivesebben, mint Reich ural, állunk szemben Lipsitz ural és azokkal, kik vele szövetségtek ez azért első nyilvános actusukkal, a felirattal, komolyan kívánczunk foglalkozni.

A felirat biztonsága érzetéből fölriasztott pártnak fölajdulása. Értjük, hogy az urak meghuzzák a nagy harangot—ámbar ez talán „chukkasz hágój“—és hogy nagy ostromot kezdenek a kultuszminiszter ellen. Ma azonban nem a kérdésnek meritumával akarunk foglalkozni, hanem azon következtetésekkel, amelyeket a fölirat fölajdulásából minden elfogulatlan olvasónak levonnia kell.

Az orthodoxia magát eddig azon csalódásban ringatta, hogy ő néki „országos egyházi képviselő-sége“ és ezen képviselőségnek „hatásköre“ is van holott a közvetítő bizottság csak központi izgató agentura és informáló bureau volt, és most, hogy a miniszter nélküle és ellene intézkedett, érzik és belátják az urak odaát, hogy az ő országos egyházi képviselőségük: ábránd; képzelt autonomiájuk: kártyavár és szervezetük: bliktri.

Nem lehet az országos szervezésnek talaját jobban előkészíteni, mint ezen föliratnak panaszaival. Elösmeri, hogy a közigazgatási bizottság föl van jogositva rabbikat kinevezni, hogy a hitközségi alapszabályokat világi hatóság hagyja helyben és hogy egyházi ügyeinkben a szolgabíró biráskodik. Kell-e ezeknél nyomósabb és ellenállhatatlanabb argumentum arra, hogy miután úgy a congressusi, mint az orthodox szervezet nem ér semmit, és a zsidóságot a megrendszabályozástól s mindennemű hatósági beavatkozástól meg nem óvja, a szervezés munkáját előlről kell kezdeni. És amiért az orthodox fölirat minden józan olvasóját ezen következtetésre kényszeríti, azért megbocsájtjuk neki, hogy régi rozsdás fegyvereivel újból megjelent a porondon, és régi jelszavaival akar a kormánynak is és a zsidó közönségnek is imponálni. Ezelőtt 20 évvel, ha „a zsidó hitvallástól elszakadt neologok“-ról declamált az orthodoxia, rosszul esett, mert akkor ők maguk is hitték ezt, és a nagyközönség is elhitte, hogy csakugyan elszakadt valami. Ma ők maguk is csak mondják, de nem hiszik, de a nagyközönség úgy a zsidó, mint a nemzsidó egykedvűen hallgatja az ily invektívákat, amelyek nem egyebek ostoba rágalomnál. Beszélhetnek ma „a felekezet sarkalatos vallásanait tagadó és a felekezettől elszakadt neologokról“, ma az ily nagyhangú káromkodásért legfőlebb szánozkodunk az uraknak ítélőképességén.

Ne álljanak az urak a non possumus álláspontjára, hiszen még a római pápa is fölcserélte elődjének ez álláspontját a politika megalkuvó mesterségével, s többre ment vele.

Taglalni az orthodox föliratot ezuttal nem kívánjuk, csak egy kérdésünk van: ha a fölirat szerint a szolgabíró nem biráskodhatik zsidó egyházi ügyekben, mert a sulchan arucht a szolgabíró nem ösmerheti, mért hagyták az urak hitközségi ügyekben

intézkedni, hogy ne mondjuk garázdálkodni Reich Ignácot, ki a sulchan arucht ép oly kevéssé ösmeri?

Vagy igaz is: ne bántsuk Reichot.

Béke a holtakkal.

Királyhelmecki.

Iskolai értesítők.

V.

A nyitrai izr. népiskola értesítője a lefolyt iskolai évről oly szép és gazdag tartalmu, hogy már ez is a leghizelgőbb következtetésekre bátorítja föl olvasóját. Bevezetésül az iskola történetét találjuk, melyben hazafias lelkesedéssel mondja el az értesítő szerzője, miként lett 1855-ben a nyitrai chéderekből a mostani pompás intézet, melybe 505 tanuló volt a lefolyt tanévben beírva, a kiket 9 tanító oktatott, névszerint Sch w a r c z Ignác igazgató, E r b e r Lipót, F ü r s t Győző, F i s c h e r Ignác, L ö w i n g e r Károly, N e u h u t Ariel, S t a r k Samu, S t a r k n é - V e i s z Berta, V e i s z n é - R a u s c h e r Berta.

A szegény gyermekek segélyezésére 1886-ban „Malbisch Arumim“ egyesület alakult, mely már eddig is áldásos működést fejtett ki, s melynek 153 áldozatrakész tagja van. Ezen kívül az ideai zord telen 43 éhező gyermek részesült összesen 3487 ebédben. E nemes cél kivételére külön bizottság alakult volt dr. D e u t s c h Samu, iskolaszéki alelnök buzgólkodása folytán.

Az iskolai takarékpénztár 210 tagot számlált, akik 2060 frt. 97 krt. takarítottak meg, a miből 1426 frt 77 kr. maradt benn a takarékpénztárban, holott az 1881/2. tanévben 133 tag 411 frt 44 krt. takarított meg, amiből 33 frt 69 krt. hagyott benn a takarékpénztárban.

Az értesítő büszkén emeli ki, milyen roppant mértékben magyarosítja a nagyobbára német anyanyelvű tanulókat, s hogy az idén már a biblia fordítása is magyarul történt. Büszke is lehet rája a derék tanító testület.

* * *

Az ujvidéki izr. népiskola értesítőjének elején „néhány komoly szót“ intéz Freistadt Ernő, tanító a szülőkhöz. Kivüle még H a s s Illés, K o h n Ferencz és W e i s z Berta működnek az intézetben.

A tanulók száma mind a 4 osztályban 164, és pedig 79 fiu és 85 leány. Volt iskolai istenitisztelek is berendezve dr. S z ü s z Ignác rabbi sürgetése folytán, mely isteni tiszteleten a tórah heti szakaszát és egyes imákat magyarálták meg a gyermekeknek, sőt Freistadt Ernő tanító némely ima korszerű dallamára is megtanította őket, a mi helyes, tapintatos erkölcsi vezetés mellett csakugyan jó hatással lehet a gyermekek lelkületére.

Az iskolai könyvtár 300 kötetből áll.

Megemlítjük még, hogy a biblia fordítása, mely csupán Mózes I. és II. könyvére terjeszkedik ki, németül (!) történik.

* * *

A szigetvári izr. népiskola 9-ik értesítőjét adta ki a lefolyt tanév végén.

A tanulók létszáma 137 volt, köztük 136 „héber“ és 1 róm. katolikus; Szigetvárra való 96, vidéki 41.

A rabbiállomás üresedése folytán, mely a jelenlegi kitűnő ó-budai főrabbi, dr. Klein Gyula távozása folytán állott be, az igazgatói állás sem volt betöltve, s így az igazgató helyett az iskolaszék tagjai működtek, fölváltva látogatván meg az iskolát, melynek tanerői: O e s t e r r e i c h e r Adolf, M a r c z a l i Mór és B r u c k n e r Erzsébet voltak.

Utóbbi a tanév végén 7 évi buzgó működés után lelépven pályájáról, a szigetvári hitközség helyébe új tanítót keres.

* * *

A topolyai izr. népiskola értesítője rövid értekezést közöl L é v a i Izor, tanító tollából az ifjusági iratokról s ezek közt különösen a zsidó ifjusági iratokról. Ezt követik a szokásos statisztikai adatok és táblázatok az elért szép eredményről csunya nyomással.

A tanulók száma év elején 127 volt. A tanítótestület tagjai: G r ü n b e r g e r Izsák, L é v a i Izor és R o s e n b e r g M. Dávid.

* * *

A makói alsó foku keresk. iskola nem felekezeti, hanem városi intézet; de igazgatója, S c h l e s i n g e r Lipót, zsidó és az iskola 57 tanulója közül 28 tartozik felekezetünkhöz.

A füzet elején „a kereskedő hivatásáról“ S c h l e s i n g e r Lipót értekezik. Ő vezette a II. és III. osztályt, míg az I-nek M o l n á r Albert tanár volt a főnöke.

Uj zsidó felekezeti kereskedelmi-polgári-iskola.

— Nagyvárad levél. —

A nagyvárad orth. izr. hitközség jul. 25-én tartott közgyűlésén véglegesen elhatározta, hogy a jövő 1888/9. tanév elején, azaz szeptember hó elsején alsó-foku kereskedelmi iskolával egybekapcsolt 4 osztályu polgári iskolát állít fel és minden szükséges intézkedést már megtett arra nézve, hogy az ige testé váljék, hogy felekezetünk már a jövő tanévben egy ily nagyfontosságú, üdvös hatására nézve kiszámíthatlan intézménnyel gazdagabbá legyen. A nemes, feladatának magaslatán álló hitközség e tényével az ősi valláshoz hűen ragaszkodó zsidóságnak nagy szolgálatot tesz, és megérdemli, hogy példája után induljanak a hitközségek országszerte.

Ki ne látná azt a szomorú tény, hogy ifjaink azon része, amely a középtanodákat látogatja, a zsidó szellemből nagyon keveset tartanak meg; kinek ne fájna a szive, midőn látja, hogy a zsidóság jövő generációjára, — ennek még azon része is, amelynek szülei még szívvel-lélekkel az ősi szent hagyományokhoz ragaszkodnak, a szombat megszenteltségételenítésére kényszerítették és így belőle a vallása iránti

szent érzélem szisztematicus kiöletik? És e sajnos állapoton segítve mindaddig nem lesz, míg a zsidóság meg nem mutatja, hogy szent ügye érdekében áldozatokra képes lévén, zsidó felekezeti közéletét nem állit.

És ennek a kezdetét üdvözljük mi a nagyváradi zsidó hitközség határozatában. A zsidó középiskola kezdeményezése az,*) még pedig szerencsés alakban, mint polgári iskolával. Ennek 4 osztálya megfelelően a reáliskola és gymnasium alsó 4 osztályának, onnan az átlépés ide meg van engedve, és így még azoknak is, akik gyermekeiket tudományos pályára szánják, meg van adva az alkalom, hogy ne a 4 elemi osztályból ragadják ki gyermekeiket, akik zsenge koruknál fogva, a külhatások befogadására még fogékonyak, hanem a kellő vallás erkölcsi alap megteremtése és a szükséges kibővített hittani ismeretek elsajátítása céljából az elemi iskolázás után legalább még négy évig oly intézetbe járassák, amely mellett, hogy minden tekintetben a kor színvonalán áll, a hittudományokból תנ"ך רש"י דקדוק és akik erre tehetséggel és akarattal bírnak, גמרא-ból is alapos és a tanulók korához mért terjedelmi oktatást nyujtand.

*) Nem egészen. L. a vágujhelyi kitűnő reáliskolát, a pozsonyi és nagykanizsai kereskedelmi, a bajai és vágszeredi jelesen működő polgáriiskolát.
A szerk.

Hogy Nagyváradon mily lelkesedéssel fogadták ezen intézmény létrehozását, arról eklatansul tanuskodik azon tény, hogy az iskola berendezése költségeinek fedezésére magán gyűjtés eszközöltetvén, egy nap alatt 1500 frtot eredményezett. Helyesen fejtette ki az iskolaszék derék elnöke, Schwartz Antal ur, hogy a zsidóságnak, minden ellenséggel kell megküzdenie, a győzedelmre vezető ut bölcsseink által van megjelölve: אספוע בך מנוול זה משכרו לבית המדרש. Ha az ellenség rád tör, vondd azt az iskolába. Izrael csakis szellemi fönsége által fog úgy belső, mint külső ellenségein győzedelmeskedni. Midőn a zsidók a második templom felépítésében háborgattattak, az egyik kézben a kardot villogtatták, a másikkal a szentélyt építették. Ez a feladat vár jelenleg a magyar zsidóságra: egyik kezével az ellenséget leküzdeni, ami azonban csak akkor sikerülend, ha megmutatjuk, mikép a másik kezünkkel még nagy anyagi és szellemi áldozatok árán is a tudománnyal egybekapcsolt vallásosságnak szentélyt építünk.

E szavak messze és széles körben való megszivvelésre méltók és midőn Nagyváradnak és vezető férfiainak ismételve יישר כהם ot mondunk, sorainkat azon óhajttással zárjuk, hogy ירבו כמותם בישראל

Nagyvárad.

Gábel Jakab.
iskolaigazgató.

A hazai középiskolák zsidó tanulói az 1887/8-ik tanév végén.

Közli: Dr. Mahler Miksa,

a vágujhelyi izr. reáliskola igazgatója.

(Folytatás.)

Folyó szám	A tanintézet		A tanulók összes száma	A zsidó tanulók száma
	neve	helye		
97	ág. ev. gymnasium	Aszód	110	30
98	ev. ref. főgymnasium	Budapest	378	88
99	ev. ref. főgymnasium	Csurgó	177	29
100	állami főreáliskola	Győr	217	122
101	ev. ref. gymnasium	Gyöng	86	19
102	ev. ref. főgymnasium	Hódm.-Vásárhely	253	24
103	ev. ref. főgymnasium	Kolozsvár	289	15
104	kegyestanítórendi kath. főgymnasium	Kecskemét	257	38
105	áll. főgymnasium	Kaposvár	213	85
106	ev. ref. gymnasium (6 oszt.)	Kisujszállás	84	21
107	ág. ev. lyceum	Késmárk	372	61
108	ev. ref. gymnasium (6 osztáy)	Mezőtur	161	36
109	kegyestanítórendi kath. főgymnasium	Nagy-Kanizsa	303	65
110	Premontrei kanonokrendi kath. főgymnasium	Nagyvárad	470	81
111	állami főreáliskola	Pécs	316	111
112	Cisterciirendi kath. főgymnasium	Székesfehérvár	402	63
113	állami főgymnasium	Szolnok	190	66
	Összesen: 1—113.		25,963	5,503

(Folyt. köv.)

ELŐKELŐEN!

Az „Egyenlőség” eredeti beszélye.

Írta: **Viola Miksa.**

(5. Folytatás.)

— Oh, már sok pénzembe került az én Alfréd fiam, kezdé újra a báró, miközben előbb simára borotvált arcát, husos ajkait és kicsiny orrát, azután ritka haját s végre tekintélyesen kidomborodott hasát kedvtelve végig simogató. De komoly és takarékos is tud lenni, ha akar. Vagy hát nem gunnyaszt-e már nyolcz hónap óta ebben a bagolyfészekben? És hozzá dolgozik, fárad, s nem költ pénzt, mintha nemis volna neki. Most, hogy itt vagyok, sem jön. Isten tudja, miféle sáros földeken járkal, durva bagariabőr csizmákban. Valóságos aranyember ez az én Alfrédom! Szeretném, ha már itt volna. Egyetlenegyszer sem látogatott meg Bécsben! Bermann ur, küldjön el még egy embert, hadd keresse fel.

Bermann ur kétségbe volt esve. Kiszietett a szobából. Most már mégis csak kénytelen volt Alfréd báróért küldeni. A konyhában nejével találkozott. Egy tekintet férje arcára meggyőzte Bermannét arról, hogy ügyük kétségbeesetten rosszul áll, de azért még nem vesztette el minden reményét. Ő akart most már sorompóba lépni és pedig nem a férje fegyvereivel, hanem a nehéz ütegekkel. Ezekhez többek közt egy inycsiklandoztató lakoma tartozott, és csakhamar a legválogatottabb és legizletesebb ételek alatt görnyedt az étterem asztala. De még az sem csalhatta lépre az öreg bárót. Étvágygyal evett ugyan és kitűnő hangulatban volt, de minden célzásra, mely a szerelemre vonatkozott, csak egy futó mosoly volt a felelete, vagy pedig egy kérdés, mely egyáltalán nem vonatkozott a megpendített tárgyra, hanem vagy a szarvasmarhahizlálásra, vagy a takarmánykészletre, s egyéb ilyesmire. Bermanné ugyancsak kékült-zöldült volna dühében, ha étkezés előtt nem könnyítette volna meg sebtében a rizsporos dobozt egy jókora adaggal.

Más eszközökhöz kellett folyamodnia, hogy a báró figyelmét Stellára irányítsák. A zongora az étteremben volt elhelyezve és a leány nemsokára mellé ült, s egy rhapsodiát kezdett játszani. Tényleg meg lehetős gyakorlottan játszott. Már az első akkordok elhangzásakor kiki sejthette, hogy Stella kisasszonynak a zongorázáshoz képest vajmi halvány fogalma lehetett az omlette-készítéshez. Bermanné, férje és Paulina kisasszony mintegy megigézve hallgatták, míg a báró, könnyed mosolylyal ajakán, a menüzetet szemlélgeté és a midőn Stella befejezé játékát és három bámulója dörgő tapsviharral üdvözölte, Rothberg báró jóakarólag jegyzé meg:

— A kisasszony nem rosszul játszik. Ha leszokik a modorosságról, még valaha sok pénzt szerezhet a hangversenyzéssel.

Bermanné hangos sikoltással ugrott fel székéről

e sértés hallatára. Szerette volna kikaparni az öreg báró szemét. De mégis tartóztatta magát; tartóztattania kellett magát! Végre is igen sok forgott koczkán.

— Leányom hál' Istennek nem szorul rá, hogy pénzt keressen, — mondá némi gunnyal, de lehetőleg erőlködve, hogy önuralmát el ne veszítse. A maga gyönyörűségére játszik és játékaival minden szalonnak diszére fog válni. Stellám különben is egészen arra termett, hogy egy előkelő ház fényét öregbitse. Nem nagyuri-e minden mozdulata, minden jellemvonása?

— Könnyen meglehet, — mondá Rothberg jóindulattal, de biz én báró létemre sem igen sokat értek a nagyurisághoz. Szülőfalucskám lakói nagyon szerettek; jóra való, derék, ragaszkodó és munkás paraszt nép volt az. Mikor aztán pénzt, nagyon sok pénzt kerestem, hazamentem falumba s ott egy csinos iskolát és egy szép kis templomot építtettem, s még ma is zsidó létem daczára én fizetem a papot. Nem igyekeztem soha nagy zajt ütni vele, de mégis hírét vette a nagyvilág és egyszerre csak báróvá lettem, magam sem tudom, hogyan. De azért amíg meg nem győzöttem róla, hogy gyermekeim sorsa biztosítva van, egyiknek sem volt szabad zongoráznia. Hasznos dolgokat tanultak, hogy ha valaha szükség lesz rá, maguk is megkereshessék kenyerüket. Amikor aztán jövőjük gondja többé nem bántott, taníttattam őket mindarra, amihez hajlamuk volt. Alfréd zongoráz, sőt bölcsészettudorrá lett, anélkül, hogy csak tudomásom lett volna is róla. Mindig az a döntő, mily életpályára kell az embernek gyermekét neveltetnie.

— S higye meg báró ur, — mondá Bermanné, — én teljes tudatában voltam annak, hogy mivé neveltem Stellát. Sohasem fog arra szorulni, hogy képességeit élte fentartására kelljen használnia. És tagadhatatlan, hogy az ön kedves fia is kitűnő nevelésben részesült, s valóban alig tudnék két oly tökéletes lényt a föld kerekén, akikből szebb és őszeillőbb pár válnék, mint Stellából és Alfréd báróból.

— Igen, igen, Alfrédom pompás egy fiu, — mondá a báró kitérőleg. — De kinek köszönheti ezt? Nekem és a nevelésnek, amelyben őt részesítém. Csak egyetlenegy történecskét akarok önöknek elbeszélni, annak jellemzésére, hogy szoktam volt vele banni.

Alfréd akkor husz éves volt és én még magam gazdálkodtam alsó-magyarországi jószágaimon. Velem egy faluban lakott testi-lelki barátom, Fliegenstein Samu, egy milliomos földesur, Emil fiával együtt. Egy szép napon beállit hozzám a fiatal Fliegenstein azzal, hogy kölcsönözzen atyjának tizezer forintot. Nem egyszer kölcsönöztem neki, s magam is nem egyszer kölcsönöztem tőle, semmi feltűnőt sem találok hát a dologban és átadom neki a tizezer forintot. Este vacsoránál ülünk, Alfréd kimarad. Várom másnap is, Alfréd még mindig nem jön. Talán valamelyik tanyára ment, gondolom magamban, s várok még egy napig, de Alfrédnak hire-hamva sincs. Ekkor utnak indulok Fliegenstein barátom lakása felé,

s épen a feleuton találkozunk egymással. — Nem láttad Emilt? — kérde Fliegenstein már messziről. — Nem én, — felelém, — hanem épen kérdezni akarlak, nem láttad-e te Alfrédot? — Ma három napja láttam utóljára, — mondá, — amikor tizezer forintot kérettél általa kölcsön. — Van jó dolgod?! — kérde én, — Emil kért én tőlem harmadnapja tizezer forintot részedre. — Fliegenstein kerekre nyitott szemekkel nézett rám. — Hallod-e, ne bolodozz, — szólt, — Alfréd kért én tőlem kölcsön. — Alfréd kért tőled, Emil meg tőlem — mondom én, — így hát quittek vagyunk és huszezer forinttal könnyebbek. Ezzel a pénzzel elpárolgott a két fiu, alkalmasint valami kéjutazásra.

A dolog világos volt, mint a nap. — Hát mit tegyünk? — kérde tőlem Fliegenstein és keserves sirásra fakad... Persze nem a pénz miatt, hanem Emilkéje miatt, aki Isten tudja hol kóborol most. Egy terebélyes nyárfa alá telepedtünk az utszélre, és tanácskoztunk. Eztán hazamentünk, mindenikünk huszezer forintot dugott zsebre és Bécsbe utaztunk. Mert hát hová mehettek volna másüvé a legények?

Először is a Wollzeilére megyek, megveszem a „Fremdenblatt“ tizenégy számát és elkezdem tanulmányozni az idegenek névsorát. S csakugyan, Hôtel Imperial: „Baron Alfréd von Rothberg, Emil Fliegenstein.“ De midőn a szállodába érkezünk, nincs se Rothberg, se Fliegenstein! Az urak két napja elutaztak, állítólag Olaszországba. Triesztbe utazunk hát Fliegenstein barátommal együtt, s megérkezve betérünk egy vendéglőbe és kérdezősködünk, hogy két fiatal ember, nevök ez és ez, külsejök ilyen és ilyen, nincs-e a városban.

Csakugyan ott voltak, a »Stella Polare« szállodában. Roppant fényűzést fejtettek ki, pazarul szórták a pénzt és már a rendőrség figyelmét is magukra vonták. Elmegyünk hát a szállodába, ahol az urfiak nem kevesebb, mint 12 szobát béreltek. Zene és irtózatossz láрма fogad.

(Folyt köv.)

Szellemzikkák.

a talmud, midrás- és a későbbi rabbinikus irodalomból.

A mije a fagy és a hó a vetéseknek, az a halál az életnek.

*

Vannak, kik csak haláluk előtt emlékeznek meg a szegényekről. Könnyebb nekik akkor, mikor már mások (az örökösök) pénzéből adakoznak.

*

Tartsd mindig szem előtt a halált, hogy tudjad felhasználni az életet.

*

Akit el tud csábitani a szerencse, akit kétségbe tud ejteni a sors csapása: oly kevésbé igazi férfi az egyik, mint a másik.

*

Tiszteljétek a régi szokást, ha mindjárt nem is tudtok benne felfedezni mást, mint nagy korát.

*

A teremtés isteni titkát fürkészed?

Asszonyszülte, holnap már nem létező porfia!

Nézd meg eme kis légy apró szárnyát, nézd meg rajta az erek átlátszó, csodálatos szövevényét és próbáld kutatni a titkot: miért lett ez így, hogy lett ez így, minek lett ez így teremtve? Ha megállsz már eme kérdés előtt, hogy fogsz majd eljutni a tengerek birodalmáig, a csillagok világáig?...

*

Mindenhez ért: semmihez sem ért.

*

Nézd a balgát, tiszteletet megyen vásárolni. Nem tudja, hogy azt ingyen és a házhoz kapják, akik érdemesek rája.

*

Nem teljesítetted kérését, az még csak kisebb vétked; de meg is fosztottad szegény barátodat, ez már bün.

Ezt nem tettem, rabbi!

Megfosztottad soká táplált reményétől, hogy te segíteni fogsz rajta.

*

Ugyan, ugyan mit használ a bátor ló a csatánapján, ha lovása szívét félelem tölti el?

Talmudista.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **Julius végén** lejárt teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre 7 frt — kr.
fél évre 3 frt 50 kr.
negyed évre 1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre 6 frt — kr.
fél évre 3 frt — kr.
negyed évre 1 frt 50 kr.

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váci-körut 3. sz.

Heti naptár.

Vasárnap (1888. augusztus hó 12.) Elul hó 5., hétfő 6., kedd 7., szerda 8., csütörtök 9., péntek 10., szombat 11. napja. (Elul hónap 29 napja van.) Szombaton délután olvassák a 2. perek-et. Hetiszidra: *Kiszcé.*

H I R E K.

— Iskolai értesítés. A pesti izr. hitközség iskoláiban az 1888/89-dik iskola-évre való beiratások augusztus hó 29-én, 30-án és 31-én és pedig délelőtt 9—12-ig s délután 3—6-ig fognak megtartani. A tandíjmentes növendékek csak a délutáni órákban lesznek felvéve. Ezek kötelesek a tandíjmentes felvételért legkésőbb augusztus 15-ig a hitközség előjáróságához folyamodni; megjegyeztetvén, hogy a két első napon csak azon tanulók, kik az intézetet már eddig is látogatták, valamint az első osztályra jelentkezők fognak felvétetni.

— **Dr. Cziegler Ignác**, kiről csak nemrég, felavattatása alkalmából irtuk, hogy a három napig tartó rabbivizsgán ismeretei, precis feleletei és ritka éles felfogása által bámulatba ejtette a vizsgáló rabbikat, mely annál meglepőbb, mert dr. Cziegler sohasem tanult jesiván; de ki akkor még egy másik meglepetésben is részesítette ismerőseit, abban t. i., hogy daczára, hogy tótvidékről való, mégis kifogástalan, sőt pompás magyarsággal tartotta felavatási beszédét; most újból meglepte barátait. Karlsbadban, ugyanis, melynek rabbija, dr. Porges, Lipcsébe megy hitszónoknak, és a mely állásra sok előkelő rabbi pályázott, őt, a legfiatalabbat, az iskolából alig kikerültet, a magyar rabbiképző intézet növendékét választották meg. Gratulálunk a fiatal tudósnek, ki már is becsületet szerzett a magyar névnek.

— **Rabbiválasztás.** A pesti orthodox hitközség f. hó 16-án tartja meg rabbiválasztó gyűlését. (A község két év óta rabbi nélkül van.) Ketten vannak kandidálva: Löw Lázár, ungvári, és Fuchs Mózes nagyváradai főrabbi.

— **Ezüstmenyekzójét** ünnepelte a napokban dr. Böke Gyula egyetemi ny. rk. tanár, a zsidó kórházi bizottság elnöke. Ez alkalomból a pesti izr. hitközség diszes üdvözlő iratot küldött dr. Bökének.

— **A kóserhus elárúsítása tárgyában** érdekes határozatot hozott a fővárosi tanács, mely mint másodfoku iparhatóság volt hivatva döntené egy felebbezés felett, melyet a IV. kerületi előljárásnak határozata ellen egy budapesti mészáros hozzáintézett. A tanács ugyanis a IV. ker. előljárásnak mint I-ső foku iparhatóságnak abbeli határozatát, melylyel az illető mészárosmester a kóserhus elárúsításától eltiltatott, és kóserhust jelző czégtáblájának 24 óra alatti eltávolítására köteleztetik, oly helyesbitéssel hagyta helyben, hogy a kóserhus árulásától való eltiltás immár az erre illetékes pesti izr. hitközség előljárása által megtörténvén, ennek megkeresése folytán panaszlott a kóserhust jelző czégtáblának 24 óra alatti eltávolítására köteleztetik. Az indokolás — mint a tanács végzés legérdekesebb része — ekkép hangzik: „Mert a kóserhus-árulás jogával való felruházás, avagy ezen jognak megvonása az izr. hitközségek törvényes autonóm jogkörébe, nem pedig az iparhatóságok hatásköréhez tartozik, mert továbbá a felforgó esetben a pesti izr. hitközség panaszlottól a kóserhus árulásának jogát már megvonván, az iparhatóságok az 1875. évi május hó 21-én 9731. sz. a. kelt iparügyi miniszteri rendelet értelmében csakis ezen eltiltó határozat foganatosítására vagyis a kóserhust jelző czégtábla eltávolításának kimondására vannak hivatva.

Diszes esküvő volt e héten dohányutczai templomban. Buziási Eisenstädter Richard, Eisenstädter S. Ignác temesvári nagykereskedő fia vezette oltár elé Csángó-Hétfalusi Baronyi Francziska kisaszonny, Csángó-Hétfalusi Baronyi Benedek földbirtokos

leányát. Az esketést, mely fényes közönség jelenlétében folyt le, dr. Kecskeméti Lipót végezte, emelkedett szellemű magyar beszédet intézvén a fiatal párhoz.

— **A pesti zsidó kórház kitünő alorvosa**, ki csak e napokban lett kinevezve műtőorvosnak Korányi, egyetemi tanár klinikáján és ki amellet, hogy egyike a főváros legkeresettebb fiatal orvosainak, mint zeneíró is névre tett szert (az ismert Feleki-csárdás szerzője) és kit akárhány előkelő fővárosi szalon kedvencének vall, dr. Feleki Húgó élethossziglani fogságba kerül nemsokára, egy szeretetreméltó és kedves hajadon édes fogságába, kit az ellenállhatatlan daliás orvos e napokban tett menyasszonyává. Singer Irma kisasszony a boldog ara, leánya Singer Vilmos, tekintélyes föld birtokosnak Beszterczebányáról. A menyekző már e hó 29-én lesz Beszterczebányán.

— **Kegeletes munkát** szándékozik végezni Singer Ábrahám várpalotai rabbi, kinek neve a zsidó irodalom, terén eléggé ismeretes. Ugyanis össze akarja gyűjteni amennyire lehet az összes megholt magyarországi rabbik sírköveinek feliratát, hogy azokat könyvalakjában közrebocsássa. Az eszme kétségtelenül életrevaló és pártolásra méltó, mert az összegyűjtendő anyag igen becses lehet majdan a zsidótörténelem számára.

— **Az áskánáz szellem győzelme.** Hajdanában a büszke szefárd zsidó nem is állott szívesen szóba a demokratikus áskánáz zsidóval. Ősei lebegtek szemelőtt, kik diszkardosan, tüzes páripákon, udvari köpenyben, hidalgók és grandok társaságában királyok kíséretét képezték, államférfiak, hadvezérek, édes dalamu troubadourok voltak, míg áskánáz hitsorsaik a szégyenfolttal ruhájukon (szégyenfolt elnyomóikra nézve) és meghatározott rutalaku kalapokban a városok végén megvetve és elnyomva tengették nyomorult életüket. Ugy ám, de a szefárdok egyebet sem tettek, mint hogy őseik dicsőségén rágódtak, míg az áskánáz zsidó tanult, türt, haladt, küzdött és rég felülmulta szellemben és tudományban szefárd testvérét s ott látni őket minden országban azok első sorában, kik a liberalismus mellett küzdenek, a kulturát és a civilizatiót terjesztik. A szefárdok ezt nem igen akarták észrevenni egész a legujabb időkig, midőn ugyanis kényszerítve látták magukat községeik élére áskánáz rabbikat állítani, kik őket a külvilág előtt is méltón képviseljék. Belgrád szefárd községe nemrég áskánáz rabbit, Bärnfeld drt. választotta és most Bulgária zsidósága országos nagyabbijának szintén egy áskánázt, Dankowitz drt, morvaországi rackonitzi rabbit szemelte ki, dr. Jellinek Adolf, a világhírű bécsi hitszónok ajánlatára. Dr. Dankowitz nem érti ugyan hivei nyelvét, (a spanyolt) de beszél héberül és francziául és birtokában van az orosz nyelvnek is. Ezekkel könnyen fog magán segíteni. A bulgár nyelvet különben is kötelezte magát, hogy egy év letelte alatt elsajátítja, mit mint az orosz nyelv ismerője könnyen meg is tarthat. Sófia eddigi nagyabbija, a 80 éves chacham Almosnino, különben is szintén megmarad állásában.

— **Templomszentelési ünnepélyük** volt f. hó 8-án a buda-ujlaki zsidóknak, kik e napon avatták föl ujonnan épült csinos templomukat és bucsuztak el régi, több mint 100 éves zsinagógájuktól. A bucsubeszédet dr. Goldberg Ráfáel, budai főrabbi mondotta, mire a jelenlevő rabbikusok és előljárók a szent tekerceket zsoltárok éneklése közben átvitték a régi imaházból az új zsinagógába. Itt a templom aranyozott főkulcsát dr. Frankl Albert rövid beszéd kíséretében átadta Ország Sándor, országgyűlési képviselőnek, a ki azzal a zsinagóga főbejáratát kinyitotta. Ezután az ünnepelő közönség, mely a kedvetlen idő dacára több száz főre ment, teljes számban bevonult a fényesen kivilágított zsinagógába, a hol dr. Goldberg, meggyújtván az „örök lámpát“, szép magyar beszédet tartott, s utána ugyancsak magyar imát az uralgó családért. Ezt általános imádkozás követé, majd este fényes lakoma. Az ünnepélyen jelen voltak: Gerlóczy alpolgármester, Ország Sándor dr. orsz. képviselő, Paulovics kir. tanácsos és több rabbi a vidékről, így Hochmuth Ábrahám Veszprémből, dr. Klein Gyula Ó-Budárról, dr. Herczog Manó, Kohn Salamon Keszthelyről stb.

Uj nemesek. Ő felsége a király Rust Bernát budapesti nagykereskedőnek és Back Ernő, nyitrai nagybirtokosnak a magyar nemességet adományozta. Az előbbi „ruszti“ az utóbbi a „begovári“ előnevet nyerték predicatumul.

Botrány. Több oldalról panasz érkezett hozzánk Bukarestben élő magyar zsidók részéről, kik ról értesítenek bennünket, hogy a pesti rombachutcai zsinagóga kántora, Bachmann Jakab községétől nyert szabadságidejét Bukaresben töltvén, Jeruzsalem feldulásának gyászünnepén, Tisó Bóv este egy bukaresti leububan egy franknyi belépti díj mellett produkálta magát az „Échó“ (Jeremiás siralmi, mely ama estén tudvalevő minden zsidó imaházban felolvastatik) előadásával. Nem adtunk volna hírelt megbotránkoztató és a pesti zsidó hitközség reputációját mélyen sértő hírnek, ha, mint említettük, több helyről egybehangzó és ezt ujságozó levelet nem veszünk és ha az egyik levélíró nem mellékeli tudósításához a vörös plakátot is, melyet ama alkalommal az illető caffè chantant, névszerint „Zsignicza“ tulajdonosa nyomtatott, és melyben hírelt adja a közönségnek, hogy a pesti kántor az ő helyiségében fogja a »kinósz«-t mondani, hogy a belépti-díj, csak 1 frank, a karzaton csak 30 cent. stb.

A nevezett kántor urnak alig van fogalma arról, mivel tartozik állásának és mivel a pesti, azaz a világ egyik legnagyobb és legtekintélyesebb zsidó hitközség nevének; alig van fogalma arról is, hogy felekezetét is meggyalázza, midőn szent hivatását ily módon besározza, lealázza. Kinek zsidó hitközségi hivatalnok létére olyan fizetése van akár egy miniszteri tanácsosnak és ki kéjutazásokra indulhat, az nem igen hozhatja fel igazolásául, hogy a »szükség« mely sokat megmagyaráz, késztette volna ilyen lépésre. Ha a kántor ur nem tudta, a zsidó hitközség igen is tudni fogja, mivel tartozik saját magának és jó hírnevének. A pesti zsidónak nem szabad, hogy a külföldön piulnia kelljen hitközségéért.

— **Drentelen, orosz tábornok**, aki július 28-án a Kiebben tartott nagy ünnepi csapatszemle alkalmával szélhűdés következtében hirtelen elhunyt, nagy ellensége volt a zsidóságnak. Ő volt okozója 8 év óta, amióta a

főkormányzói tisztet viselte, minden, a zsidók ellen hozott szigorú rendszabálynak. Ő adott lökést az 1857. évi december 10-iki törvények revíziójának és az 1882-dik évi május 3-iki kegyetlen rendelet kibocsátásának, Ezen és az idegenekről szóló törvények tulszigoru keresztülvitele üzte ki délnyugoti Oroszországból a szerencsétlen zsidókat. Nem csoda, ha orosz hitsorsosaink Drentelen hirtelen halálában Isten ujját látják, mert annyi üldözésnek még talán a régi Spanyolországban sem voltak a zsidók kitéve, oly barbár módon talán még sehol sem bántak velük, mint Oroszországban történik. A legbámulatosabb, hogy mind ezt a nyugateurópai zsidóság oly hidegvérrel nézi és türi, hogy egy követ sem mozdit meg orosz embertársai és hitsorsosai érdekében, mikor pedig ezt már oly számos esetben megtette és bizonyára sehol méltóbban, mint az orosz zsidók érdekében tehetné,

— **Frankfurt város rabbija.** Hirsch Rafael Samson a napokban körlevelet küldött szét az összes német rabbihoz, hogy ezek a miniszternél az 1884. június 18-iki rendelet eltörlését kérvényezzék. E rendelet szerint ugyanis a zsidó tanulók az érettségi írásbeli vizsgálatok alól szombaton nem nyerhetnek fölmentést. Hogy milyen belemarkolás ez a lelkiismereti szabadságba, azt talán nem kell bővebben fejtegetnünk. Elég azt konstataálni, hogy a zsidó vallás tiltja a szombaton való írást, s ekkor minden kényszer a legrutabb sértés a vallás-szabadság és egyenlőség istenadta joga ellen, tartsa bár valaki e tilalom áthágását csejélységnek. Megemlítjük, hogy a pesti és 18 más izr. hitközség továbbá 42 rabbi, az orsz. izr. iroda és az orth. közvetítő bizottság hasonló kérvényt intézett már régebben a kultuszminiszterhez, de az mindeddig válasz nélkül maradt.

Az amsterdami egyetem arany éremmel tüntette ki Limburg József, leydeni zsidóhitü joghallgatónak pályamunkáját, melyet ez a büntető törvényekről írt.

— **Az ázsiai zsidó kolóniáknak** jó termésük lesz az idén, — mint a „Haczeerah“ című pétervári héber nyelvü politikai napilap jelenti. Ha több telek állana a gyarmatosok rendelkezésére, mindenféle kívülről érkező segélyt nélkülözhetnének jövőre.

— **Az utrechti egyetem** új zsidó tanárt kapott Rosenbergh Emil személyében, a ki eddigelé a dorpati (Oroszország) egyetemen működött ugyan ilyen minőségben.

— **Cleveland városának** ujonnan alapított zsidó árvaháza, mely körülbelül harmadfélmillió forintba került, és ugyszólván a legnagyobb ilyenmü intézet az Egyesült-Államok területén, a mult héten lett ünnepélyesen fölavatva.

— **London** több előelő napilapja szinte áradozó vezércikkben emlékezik meg dr. Adler angolországi főrabbirol és Kohencdek József rabbirol, akik legutóbb Anglia számos hitközségét látogatták meg. A két derék tudóst különben egyébként is mindenütt a legnagyobb lelkesedéssel és ünnepélyességekkel fogadták.

— **A párisi tud. akadémia** tudvalevőleg Oppert Gyula tanárt, a hirneves assyr tudóst küldé képviselője gyanánt a madridi nemzetközi tudóscongressusra. Castelarnak és Sagasta miniszterelnöknek ajánlatára a spanyol királyné utólagosan az Izabellarend nagykeresztjét adományozá Oppertnek a „tudományok körüli érdemei elismeréséül.“

— **A párisi zsidó jótékonyági bizottság** 1887. évi bevétele 350,213 franc volt, melyből aláírások után csupán 21.193 franc gyűlt egybe. Az évi kiadás 295,551 francot tett ki.

— **A párisi hitközség történetét** Káhn Leon, az ottani konzisztórium másodtitkárja szándékszik megírni. Ugyanezen szerzőtől már is sajtó alatt van egy másik zsidó tárgyú munka, melynek czime: „A kultusz és a templomok.“

— **A francia becsületrend** legújabb lovagjai közt 18 zsidónak nevével találkozunk. Ezek közül 3-an a parancsnoki keresztet kapták.

— **Syriában** Smyrna város közelében kisded zsidó kolónia alakult nemrégiben a török kormány jóvoltából, a mely a földdel 10 évi adómentességet és védelmet adott a letelepedetteknek, mintegy 30 orosz és román zsidónak. Sőt midőn aratás előtt a főkormányzó értesült, hogy a gyarmatosok szükségét szenvednek, segítséget is küldött nékiök és intézkedett, hogy az Alliance smyrnai iskolájának igazgatója, Pariente szintén értesüljön a dologról és segítségére lehessen az aidini zsidóknak. A földműveléshez értő zsidók még mindig igen kedvező feltételek között telepedhetnek le Smyrna környékén, ha valami kis vagyonnal rendelkeznek.

— **Korfu** új rabbiját és zsidó hitközségének elnökségét nagy kegyesen fogadta a napokban a görög király. Az uralkodó hosszasan társalgott a rabbival és kifejezést adott rokonérzésének.

— **Zsámbékon** f. hó 5-én helyezték örök nyugalomra Fleischman Joachimné, a zsámbéki kerület derék rabbijának nejét. A boldogultat kiterjedt család, köztük Taub lovasberényi rabbi siratja. Béke hamvaira!

— **Boldoguit Frigyes császár** Velenczében időztek Guiseppe Armiani zsidó festőt megbizta, hogy számára Szt. Györgynek olajfestményét készítse el. A mű csak most került ki Armiani ecsete alól, a ki azt az özvegy császárnénak fogja elküldeni Potsdamba.

— **Éjjeli menedékhelyet** nyitottak legközelebb Párisban az összes felekezetek számára. Az intézetnek alapítója Rothschild Alfonz br., akinek nevét sok ezer szegény fogja e tettéért áldani.

— **A babona.** Sebersin orosz városban egy derék zsidót temettek el néhány hét előtt, a napokban sirját nyitva és tetemét a hustól megfosztva találták. A vizsgálat kideríté, hogy 2 orosz követte el a brutális emberhus rablást, mert környékükön az a hit van elterjedve, hogy a zsidó husából készült balzsammal az ember láthatatlanná teheti magát.

Beküldetett.

Nyílt kérdés.

Engel Sándor volt h.-m.-vásárhelyi, ezidőszerint nyugalmazott izraelita tanító urhoz Csurgón, Somogy megyében.

Két héttel ezelőtt a h.-m.-vásárhelyi heti lapokhoz azon biztos hír érkezett és ugyanitt közöltetett is, hogy fia Endrei Árpád, ki a vágújhelyi izr. reáliskolától zsidó létéré hivatott meg tanárnak a csurgói ev. ref. főgymnasiumhoz, ugyanott családjával együtt a ref. egyház hitvallását vette fel. Ehhez, mint magánügyhöz természetesen szavunk nem

lehet, miután ilyesmi, ha valaki az »egyenlőség-et« többi polgártársaival, a keresztvizben találja fel, meggyőződés és lelkiismeret dolga, habár másfelől nem kicsinylendő dolog, hogy a néhai sárvári hírnévességek unokája ősei hitét elhagyja.

De miután most azon magánértesítés érkezett ide, hogy a fiuval együtt, ennek agg édes atyja, a h.-m.-vásárhelyi izraelita egyház nyugalmazott tanítója, Engel Sándor ur is kikeresztelkedett, ez ügyben aluirtak ezen l nyílt felhívást intéznek Önhöz hogy nyilatkozatával volt hitközségét, melynek nyugdíját élvezzi, megnyugtassa, valamint az iránt is, hogy tartja állásával összeegyeztethetőnek, miszerint Ön a keresztény hitre áttért fiával közös háztartásban él.

Erre nyíltan és őszintén felelni, erkölcsi kötelességévé tesszük, ezt hitközségünk joggal követelheti.

Több h.-m.-vásárhelyi izr. hitk. tag.

Szerkesztői üzenetek.

Pajtán. De igen. Kisérletet is tett már erre nézve lapunk egyik barátja. Egynehányat versbe szedett és ha győzi a munkát és mi győzzük várni, nincs kizárva, hogy versbe öntve fogjuk kiadni a „Szellemszökrák“-at. Már a mult évben általunk közzétett ama midrást pl. mely arról szól, hogy a gyümölcsstelen erdei fák a legkisebb szélben is milyen zajt csapnak, míg a gyümölcsfák nyugodtak maradnak (az üres emberek szelet csinálnak, míg azok, kikben belső érték van, csendesen viselik magukat) poétánk így dolgozta fel:

Kérdezem a gyümölcsfától,
Miért hallgat, mint a bölcs?...
Azt feleli: „Mit beszéljek,
Szól helyettem e gyümölcs!“

Kérdezem az erdő fajt:
„Mit zajongtok szüntelen?“
„Hallgassunk tán?... Hisz úgy vélünk
Nem törődik senki sem!“

Dr. Ph. H. G.—n. Tiltakozunk az ellen, hogy az episcopatus megtámadatása a zsidók érdekében történék. Nekünk semmi bajunk a katolikus főpapokkal; nagyrabecsüljük tudományukat, jámborságukat és ha szimpatihájukkal bennünket is megajándékoznak, őszintén szeretni is tudjuk őket és igaz hálával viseltetünk irántuk. Épenséggel esztelenség, zsidó lapnak mondani egy újságot azért, mert a hercegprimást megtámadja. Ez az illető lapnak tisztán privátpassiója, a minők például antiszemita velleitárai is, melyekkel minden „elseje“ tájt olvasóinak kedvesedik.

Anyakönyvvezető Külföldi keresztényt, ki külföldön tért át a zsidó hitre bátran összedhat magyar zsidó leánnyal. Keresztényhitű magyar állampolgár azontán hazai törvényeink szerint soh'sem válhatik zsidóvá, és ha külföldön át is tért a zsidó hitre, itt kereszténynek tekintik és közte és zsidó nő közt házasság létre nem jöhet. Ugyanez áll, ha keresztény nő vétette fel magát a zsidók kötelékébe.

Herold. Hát ez már megint micsoda? — Hogy is volt: „Lélekemelő gyász misét terveztek, de a rabbi meghusítottta, sőt a fanatikus pap félbolondnak mondotta a rendezőt.“ — Hát a rabbinusnak határozottan nincs igaza. A rendező először is beválik becsüllettel másfél bolondnak is, félbolondnak legfőbb a nyáj mondható, mely a rendező urat követi, kivételt, Uram, csak Ön tesz, kiből egy egész tucatja a bolondoknak is kitelnek.

Sz—ó. Ott fersze másképen áll a dolog. Ön „czopf“-nak nevezzi választmányuk eljárását. Ó, dehogyan, dehogyan czopf! „peiesz“ az, Uram, nem czopf, még pedig fésületlen.

Dr. P. H. J. urnak. Ugy járna, ha kérését teljesíteni találnám, mint reb Eizik M'lamed, ki, mert nagyon dicsérte a pecsnye mellé adott tormát, gazdája a rákövetkező napon csupa tormát tálatatott fel neki ebédül.

Rabbihelyettes. A dijak nem Önt illetik. A misik ügyben Önek van igaza

Oberländer „Und wenn ich auch hier und da in meinem Leitartikel den Faden verlieren u. s. w.“ — Seien Sie ruhig, Verehrtester, Sie kommen in Ihrem Leitartikel aus dem **Faden** nicht heraus. Übrigens versichern wir Ihnen, dass Sie ein prächtiger Patriot sein können ohne den geringsten Dunst vom Leitartickelschreiben (denn tiefer scheinen Sie sich doch nicht herablassen zu wollen) zu haben.

SZEFFORISZ és RÓMA.

Történeti regény a negyedik századból.

Két részben.

17.

Írta: **Dr. Philippson Lajos.**

Fordította: Háber Samu.

— Első rész. —

S z e f f o r i s z.

Megvetetten és nem ritkán rossz bánásmódban részesülvén, minden szeretkezésből és gondozásból kizártan, szíve felháborodott elhagyatottsága ellen, éles esze ügyes bajos orszában, melynek részese volt, köszörülődött és gyenge testalkotása daczára is, mely elvadult környezetében guny tárgya volt, értelmisége által csakhamar valamenyi társa fölé kerekedett. Kamaszkorában eszélyessége és képességei által minden ügyes bajos dolgából épkezláb menekült, tekintélyt és befolyást szerzett. Néhány év előtt egyszer a pusztákon csatangolt, s a földön elterülve egy zarándokra akadt, ki végkimerülésében magát megadva várta halálát. Talpra állította, megvendégelte vizéből és datolyájával és részben vitte, részben pedig vezetgette, míg törzse sátoros falvába értek. A zarándoknak Nahum volt a neve és irástudó volt, a ki hontalanul kóborgott országról-országra, hitsorsosai lakait mindenütt felkeresvén, kiknél mindenha szíves vendéglátásra számíthatott. Hosszu, nagy idők óta ez volt az első rabbi, a ki a kis horda közé tévedt, mely már ezért is nagy tisztelettel vette őt körül. Nahum a szétszórt Juda e kis csapatjának teljes tudatlanságáról mély búval győződve meg, hosszabb ittidőzésre szánta magát. De csakhamar annak tudatára ébredt, hogy bármily határtalan szeretettel őrizték is ez emberek apáik kevés hagyományát, elvadult állapotukban a tanuláshoz és nagyobb szabásu szellemi képzettség elsajátításához minden képesség hijjával voltak. Csak Józsefben, megmentőjében fedezett fel olyan szellemet, mely jelentékenyebb fejlődés magvait rejtette magában, olyan magvakat, minőket az isten keze alatt minden éghajlat, minden faj, minden nép, minden törzs közé szór. Az olvasás és írás művészetét, a mennyire lehetett, elsajátította véle, megtanította sok mindenre és midőn segédeszközök hijjával többre nem mehetett véle, felszólította, hogy hagyja el szülőföldjét és vándoroljon a szentföldi testvérekhez, ahol továbbképzésében nem lesz hiány. A szikra gyújtott és csakhamar világos lánggra lobbant. József elhatározása megszilárdult, és egy éjjel tanítója áldásától kísérve, de senkitől sem vévén búcsút, elhagyta sátoros faluját. Tudta, hogy eltűnését észre sem veszik. Néhány nap multán a rabbi is el akart távozni: de hová? Azt a sors kegyére bizta. Minden hely inyére volt, ahol népe és hite embereire akadt. Kimondhatlan szenvedések vártak Józsefre. Mert csak ritkán talált olyan helységekre, hol hitsorsosainál kipihenhetette és összeszedhette magát. Gyakran, hogy az ellenséges indulatu arabok elől menekülhessen, sivatagokat és odukat kellett felkeresnie; gyakran vadállatokkal szemben kellett életét

védelmesnie; de a halál leggyakrabban az éhség és szomjuság vagy a kimerültség folytán kísértette. A Samum utban érte, elviharzott fölötte, homokba tette és csaknem megfulasztotta. Azután meg eltévesztette utját, a hegyek közt kóborolt és napokon csatangolt oldalt és visszafelé, ahelyett, hogy célja felé előre jutott volna. Mindamellettt erősen tartotta magát, és a remény, hogy fáradsága díjját elnyeri, megacézolta erejét minden veszély, minden kényszer ellen. Hónapokon keresztül volt így utban, és végre Juda határán belül ért. De itt is mindenütt csak elhagyatott helyekre, romokra akadt s ha találkozott is valamelyik hitsorsossával, ez mit sem tehetett érdekében, csak Tiberiaszba, a Patriarkához utasította. Most előtte áll s a következő pillanaton fordul meg egész s.rsa.

Hillel nem az az ember volt, aki ilyen rendkívüli esettel szemben szívének parancsolhatott volna. Csodálta az ifjut, roppant erejét, fékezhetlen buzgalmat. Nem kevésbé vágott a lelkiismeret dolgába is, hogy egy embert, aki Isten szavát ennyire szomjazta, ehhez segítse; megígérte istápolását. Háza népe közé fogadta, ruházta, táplálta négy éven át, legelőször is alkalmas tanítókkal taníttatta és aztán legkevesebb tanítványai közé fogadta. De e jótettek termékeny talajra ia hullottak, József ép oly csodálatra méltó lelkierejével, mint ernyedetlen szorgalmával, mely sem éjjel, sem nappal nem csökkent, a legrendkívülibb ercdményhez jutott és néhány év alatt oly magas polczra emelkedett, minőre különben csak a nevelés és gyermekkortól való örökös utmutatás vezet. A patriarchat ezen fényes tulajdonságok teljesen megnyerték; kedvében járt Józsefnek, ahol és ahogy csak tere nyílt erre; a zsidóság egyik legerősebb oszlopának tekintette a közeli jövő számára, a tiberiási iskola régi hírnevének helyreállítása körül sokat épített reá és szíve kellő közepébe zárta. Nem csoda tehát, hogy elnézte a hibákat, melyekből ritka tanítványának kijutott. Beteges nagyravágyás, fékezetlen vitatkozási kedv, rideg uralomvágy, türhetetlen pajtássá tették, kit ezeknélfogva senki sem szeretett, s kit amennyire lehetett, kerültek. Multja és számbavehető ereje, melynek tudatával birt, az ifjuba olyan büszkeséget oltottak, melynek a legkisebb érintés zokon esett és haragra és gyűlöletre lobbantotta. Szelleme Tiberiaszban a zsidó tudományok mesterei közt volt, de kedélye az arábiai puszták sátoros falujában maradt és megőrizte a barangoló beduinok szenvedélyét és fűrfangját.

Amint József a tudatlanságból és alárendelt állásából kiemelkedett, még egy harmadik érzelme is támadt. A bájos Mirjam fejlődését nem kísérhette szemmel anélkül, hogy iránta mély vonzalmat ne táplált volna. Termékeny képzelő, tehetségében a szerelem és nagyravágyás egyesült; már is a Nassi szép leányának birtokában látta magát és ennek keze utján atyja méltóságának elnyerésére tartott számot, mert ennek nem volt fiutódja. (Folyt. köv.)

Pályázat.

A gyulafehérvári izr. 4 osztályu elemi népiskolán f. évi szeptember 1-től kezdve egy segéd tanítói állás betöltendő, melyre csak nőtlen okleveles tanítók pályázhatnak.

Ezen állással **300** frt. évi fizetés jár, akik a karénekes isteni tiszteleiben mint tenorista, vagy bassista közreműködhetnek, előnyben vannak, és azon felül még **100** frtnyi fizetésben részesülnek.

Az alkalmazás előlegesen csak egy évre történik.

Pályázók felszólítatnak, eredeti bizonyítványokkal felszerelt folyamodványaikat legkésőbb f. hó 25-ig az alólirott elnökséghez beküldeni.

Gyulafehérvárt 1888. augusztus 6-án.

Duldner

hitközségi jegyző.

Dr. Náthán.

iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A nagyváradai orth. izr. hitközség újonnan szervezett alsófoku kereskedelmi iskolával egybekötött 4 osztályu polgáriskolának a jövő 1888—89. tanév elején a következő állomások lesznek betöltendők:

1. Egy, a nyelv és a történelmi szakasportból képesített és egy a természettudományi és mennyiségtani szakasportból képesített polgári iskolai tanári állomás.

Ez állomások mindegyike **600** frnyi évi fizetéssel van összekötve. Azok, akik kiváló képesség mellett egyszersmind a héberből is alapos oktatást adhatnak **7—800** frtnyi évi fizetésre számíthatnak, ami a pályázó és hitközség közti külön megegyezés tárgyát képezendi.

Azok kívül jelentékeny mellékjövedelemre is van az illetőknek kilátásuk.

Pályázók eddigi alkalmaztatásukról, szigoru erkölcs-vallási életükről tanuskodó, családi állapotukat és életkorukat feltüntető bizonyítványokkal kellőleg felszerelt folyamodványaikat f. é. augusztus hó 15-ig alulirott elnökhöz küldjék be.

2. Ugyancsak itt egy talmudthóra tanító מלמד állomása töltendő be, mely állomással **400**, esetleg **600** frt évi fizetés van összekötve.

Pályázók, akik "גמרא רש"י דיקדוק" ban alapos oktatást adni, valamint a hittanítást a középiskolákban magyar nyelven végezni képesek, kellően felszerelt folyamodványaikat ugyancsak augusztus 15-ig alulirothoz küldjék be.

Nagy-Váradon, 1888. július 31-én.

Schwartz Antal,

izr. iskolaszéki elnök.

Landesmann Lipót

a nagym. miniszterium által engedélyezett

VI. oszt. polgári fiúiskolája Szabadkán.

A polg. isk. előkészít a kereskedelmi akadémia, középipartanoda, mintarajztanoda, valamint hadapród iskola számára; képesít állami hivatalokra, vasuti, kereskedelmi, ipari, biztosító- és pénzügyintézeteknél való alkalmaztatásra. Folytatólag átléphet a tanuló a gazdasági, erdészeti és állatorvosi középintézetekbe. Növendékek **mérsékelt díj** fejében **gondos vallás-erkölcsi nevelésben** és **ingyenes** pótoktatásban részesülnek **tisztesseges ellátás** mellett. **Folytonos felügyelet.** Értesítő kívánatra bármikor.

Der

Geist des Talmud.

Quellengemäße Darstellung der talmudischen Anschauung über

Gott, Mensch, Staat, Justizwesen, Nächstenliebe, Wohlthätigkeit, Armen-Pflege, Verhalten gegen die Heiden, Thierquälerei, Arbeit, Erziehung und Unterricht, Wahrhaftigkeit, Bescheidenheit, Beschränkung der Todesstrafe, Freiheit, Gleichheit und Brüderlichkeit, der Talmud und das Christenthum etc. etc.

Für die

intelligenten Classen aller Confessionen

(15 Bogen stark, elegant broschirt.)

von

M. Ehrenthel.

(Budapest, Trommelgasse 6.)

Preis fl. 150. — Mark 3. — Francs 4.

Nur selten erscheint auf dem Büchermarkte ein Werk von so hohem aktuellem Interesse, wie das vorliegende. Kein intelligenter Mann unterlasse es, einem Werke seine volle Aufmerksamkeit zuzuwenden, das über eines der merkwürdigsten Schriftdenkmäler des hohen Alterthums, den **Talmud**, auch dem **Laien** ausreichend **Licht** und **Klarheit** bietet.

Szülők a vidékről,

kik a fővárosban tanuló gyermekeiket szigoruan vallásos zsidó házban tisztességes lakással és jó kosztal jutányos áron ellátni óhadják, és azok is, kik gyermekeiket egyszersmind zsidó tárgyakban (biblia, talmud stb.) egy, vagy két órán át naponta taníttatni akádják, sziveskedjenek fordulni

Weinberger Mihályhoz,

a budapesti talmud-egylet (ש"ס חברה) kántora. (Révai-utca 6 I. emelet.